

DELAVSKA

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop. v sluca u praznika
dan opre: — Iredništvo: Ljubiana, Mikloš-
čeva c. — Ne frankirana pisma se ne spre ema oosamezna številka Din 150 — Cena: za 1 mesec
D n 5-, za četrt leta D n 15-, za pol leta Din 30 -; za
inozemstvo Din 7- (mesečno) — Oglaš: po dogovoruOglaš, reklamaci, e in naročnina na upravo
delavskega zborni ca, M. Klotičeva c. 22, I. nad.
Telefon 2265. Sier. čeka nega računa 14.900

Prva in najvažnejša naloga

Obisk tovariša Serrarensa je bil za nas gotovo napredek. Sicer so ideje in načela, katera je razvijal v svojem mojstrskem govoru, na splošnem znana in jih tudi že več let propagiramo. Vendar pa imajo svoj velik pomen. In sicer: Iznešena so bila od najbolj avtoritativne strani in osebe. Po Serrarensu je namreč govorila krščanska strokovna internacionala. Poleg tega so bila ta načela in navodila podana v tako zgoščeni obliki in jasnosti, da morejo tvoriti pri nas mejnik, obenem pa podlago za naše gibanje v bodočnosti.

Za bodočnost nam gre. Vsako gibanje, tako tudi naše je več ali manj otrok svojega časa in miljeja, kateri ga obdaja. Naj bo osnovano na še tako jasni podlagi, ne more uiti raznim vplivom, radi česar postaja sčasoma nekako zamegljena. Posledica je večja ali manjša negotovost, nemir, znak vsesplošnega duševnega razbitja, s čimer postaja delovanje posameznikov, pa naj bodo še tako agilni, skoraj brezplodno. Poudarim še enkrat, da so ti znaki pri vseh gibanjih, meščanskih in delavskih.

Vendar pa moramo iti naprej tudi v takih razmerah. Če živi v resnici v nas vse to, kar oznanjujemo, bomo tudi šli. Sila idej in načel se razodeva ravno v tem, da so naša srca in naše duše tako močne, da morejo premagati tudi take bolezenske napade, ki nam morejo biti le opozorilo, v kaki smeri se ne smemo razvijati.

Najvažnejše je to, da zopet stvorimo duhovno enotnost. Brez te ni tiste borbenosti in požrtvovalnosti, ki je značilna za vsak zdrav in življenja poln pokret. Iz te enotnosti bi mogla nastati doslednost in nezlomljivost v izvajanju naših načel kjerkoli in kadarkoli.

Nič manj važno in potrebno je, da pozivimo naše stališče napram katoliškim ustanovam in institucijam, pa tudi napram organizacijam, ki so nam sorodna po svojem strokovnem gibanju, toda se razlikujemo po kulturnih vidikih.

Ako bomo izvedli do podrobnosti vse to, potem bomo mogli trditi, da ni bilo potovanja tovariša Serrarensa zastonj, ampak da je rodilo uspehe, radi katerih je bil poslan k nam.

Tajnik internacionale na Jesenicah

Kakor v Mariboru in Ljubljani se je tudi pri nas za v sredo napovedano zborovanje vršilo v veselo iznenadenje vseh navzočih.

Ze davno pred osmo uro so začeli delavci, člani strokovnih skupin z Jesenic in Javornika ter neorganizirani, polniti dvorano Krek. prosv. doma in so dvorano že pred določeno uro popolnoma zasedli. Poleg delavstva se je zborovanja udeležilo učiteljstvo osnovne in meščanske šole, g. duhovniki z Jesenic in Kor. Bele in tudi drugi inteligenti. Vlado je zastopal srezki glavar g. Vidic. Točno ob osmih je v spremstvu tov. Marinčeka in dr. Aleša Stanovnika prišel g. Serrarens, ki so ga pred vhomom v dvorano pozdravili g. duh. svetnik Anton Kastelic, g. Križman kot predsednik društva in g. glavar. Ob vstopu v dvorano pa so ga pozdravili navzoči z burnim ploskanjem in »živjo« klici. Tov. predsednik je takoj otvoril zborovanje in po par besedah povabil tov. tajnika, da s svojim predavanjem lahko prične. Tov. Serrarens je pred svojim referatom izročil navzočim pozdrave od vseh v naši internacionali včlanjenih organizacij. Z mirnostjo jako dobrega govornika je pričel svoj referat in ga nadaljeval s takim navdušenjem, kot govori le človek, ki govori iz srca. Svoj govor, katerega je radi burnega odobravanja moral večkrat prekiniti, je razdelil v tri dele in sicer: naša internacionala, nizozemski zgled in boj za strokovne organizacije. V slovenščino je vsak del govora prestavil dr. Aleš Stanovnik. Iz njegovega govora, ki je dobesedno priobčen v zadnji številki »Del. Pravice«, smo vsi dobro spoznali »solidarnost« marksistov, kateri tako radi ob vsaki priliki poudarjajo enoten nastop delavskih organizacij proti kapitalizmu. (Posebno še pri nas na Jesenicah. To smo glede ukinjenja praznikov od strani KID imeli zopet priliko spoznati njih besede in dejanja.) Nazorno nam je naslikal vrednoto naših načel, ki se po svoji lepoti in izvedljivosti mnogo razlikujejo od drugih delavskih organizacij, ki na podlagi ateizma, radi katerega je prav za prav nastala razlika položaja med človekom in človekom, hočejo rešiti današnji socialni nered v človeški družbi.

Po končanem govoru so mu navzoči stavili več vprašanj. Med drugimi g. duh.

svetnik Kastelic glede delavskih hišic, ali jih grade podjetja ali delavci sami; tov. Pukšič je vprašal, kakšen je položaj delavstva na Holandskem in razmerje političnih strank in strokovnih organizacij; gospa Vidrova ga je vprašala v koliko so zaposlene v tovarnah poročene žene. Tov. Serrarens je na vprašanja odgovoril: glede delavskih stanovanj je delavstvo zaščiteni potom zakona tako, da kjerkoli se pokaže potreba po stanovanjih mora dotična občina sporazumno z podjetjem in državo zidati stanovanja. Vsled tega stanovanjske bede ni. Plača delavca znaša povprečno 770 Din tedensko, življenski standard je v nekaterih oblikah nekoliko dražji ni pa v takem razmerju kot so naše in njihove plače. Življenje delavca je mnogo na boljšem kot pri nas. Politično so zvezani skupno s katoliško stranko, v katero pošilja strokovna organizacija svoje kandidate prav iz delavskih vrst vedno v tolikem številu, kolikor jih za svoje delavske težnje potrebujejo. Kar se tiče zaposlitve poročenih žena, pravi, da je to jako redek slučaj.

Ob zaključku je tov. predsednik izrekel zahvalo v imenu vseh za njegov lep govor in za njegova pojasnila. Izročil mu je tudi pozdrave vsem tovarišem onstran mej z obljubo, da bo tudi jeseniško delavstvo stalo z njimi z ramo ob rami v boju za naša načela v dobrobit delavstva.

G. Križman mu je nato razkazal prostore novega doma. Tov. Serrarens je izrazil o prostorih in celotni stavbi laskavo priznanje. Ob številnem spremstvu in živahni besedi smo spremenili tov. tajnika k počitku, odkoder je drugi dan šel gledat naš Bled in potem nazaj na Jesenice in skozi predor proti svoji domovini.

DELAVCI!

DELAVCI!

Vsi na

delavski tabor k Sv. Ožboldu ob Dravi
v nedeljo dne 28. septembra 1930.
Govorita tovariša Jan Šedivy in Joško
Rozman.

Dravska dolina strni se v eno celoto!

Še beseda ob reviziji delavske zakonodaje

Naša delavska zakonodaja se je gradila po ustanovitvi mlade države. Vsem, ki so pri njej sodelovali, ne moremo odreči, vsaj kar tiče zakona o zavarovanju, da so imeli namen ustvariti zakon, ki bi bil moderen in ki bi bil sestavljen po študiju zavarovanja države, ki je zavarovanje najbolj izpeljala, po zgledu Nemčije. Le obžalovati moramo, da pozna zakon polno izjem in ravno te izjeme najbolj čuti slovenski del zavarovanja.

Zakon je odgodil že sam zavarovanje za brezposelnost, zavarovanje poljedelskih delavcev, delavcev, ki pripadajo hišni industriji, ribiči na morju, zakonjeno zavarovanje za starost, onemoglost in smrt pa je odgodila poznejša naredba.

Večen izgovor za neizvedbo zavarovanja je bil, da to, kar se da izvesti v Sloveniji, se ne da izvesti v Macedoniji in zaradi socialno nerazvitih krajev so trpeli kulturnejši kraji. Gotovo ne bi bišji ministri preveč grešili, če bi naredili tudi v izjemah izjeme in dali z izjemnimi pravilniki Sloveniji to, kar niso mogli dati jugu. Slovenija bi bila tako eksperiment, ki ne bi slabo prestala svoje preizkušnje glede zavarovanja in kar bi se obneslo pri nas, bi mogli širiti dobo za dobo na jug. Storilo pa se ni nič.

V državi smo prišli iz porodnih bolečin in izkušnje so za nami. Treba jih je upoštevati kot tudi dane razmere.

Zavarovanje za brezposelnost gotovo ni na višku. Tudi brezposelnost sama najbrže še ni na višku. Zato pa je treba ne samo misliti na to, kako se bodo brezposelni ponekod zaposlili pri gradbi javnih del — saj brezposelni najrazličnejših strok ne morejo vsi zagrabit za

kramp in motiko — ampak treba je misliti na zboljšanje brezposelnega zavarovanja. Brezposelne podpore so danes namreč res podpore, ne pa dohodki za življenje.

In poljedelski delavci! Veliko je njihovo število, ki največ žrtvujejo pri negi naše zemlje, pa se nihče ne zgane zanje; bivšim strankam so bili le material, ki je dajal, pa nič dobil. Skrb za njihovo zdravje in pomoč v delanezmožnosti je tako velika kot je bila pred 100 leti. Najmanjši delež pri tem gotovo ne nosijo njihovi delodajalci. Bržkone pa bodo izbili to stvar šele takrat, ko bodo organizirani v močni strokovni organizaciji od naših zapadnih mej pa do Rumunije in bo njihov glas iz stiske dovolj močan, da bo privpil do ministrskih palač.

Zavarovanje delavcev hišne industrije je vprašanje, katerega ugodno rešitev bi rad dočakal marsikak Ribničan — izdelovalec suhe robe. — Zavarovanje ribičev je želja dalmatinskih trpinov.

Najnujnejše pa je zavarovanje onemoglih — ostarelih. Bridko je delavcu, ki si je vse življenje rad služil kruh z delom, pa na starost onemore. Nima kraja, kamor bi se zatekel, čaka ga beraška palica. Ko bi moral mirno živeti in uživati sad svojega dela, gleda na svoje delo nazaj s trpkostjo: vidi, da je trgovec, ki je ljudi goljufal, zadovoljen na starost in da se marsikomu dobro godi, ki se ni mučil v življenju. Njemu je rodilo pa delo, pošteno delo — beraško palico.

Vse to se naj danes upošteva, ko se dela delavska zakonodaja in tudi to, da delavstvo nikdar ni odklanjalo žrtev za svojo eksistenco. Naj odločilen čas ne najde praznih glav! — V. M.

Premislite!

Pametni delavec ne troši vsega denarja, ki si ga je prislužil težko z delom, ampak misli tudi na slabe čase, ko bo ali bolan ali ga pa bo zadela kakšna druga nenadna nesreča. Stvarno delavstvo danes mnogo težje varčuje in štedi kot pa pred vojno. Vendar moremo reči, da se tudi danes varčuje kljub težkim prilikam.

Toda ni glavno, da le štedi delavec, ampak ozirati se mora tudi na to: kako štedi — kam nalaga denar. Zaveden delavec bo nalagal denar le v svoji združni delavski hranilnici.

Zakaj? Gospodarstvo postavlja tudi delavstvo na samostojne noge. Če hočemo kaj velikopoteznega ustvariti s svojim delom, moramo imeti močno denarno hrbtenico.

Banke in denarni zavodi izrabljajo pomanjkanje denarja in ga izposojajo na visoke obresti. Tudi marsikateri združni zavod pozabi, da ima namen koristiti ljudstvu in zahteva od izposojevalcev za posojilo velike obresti. Gre jim za dobiček, za ustvaritev rezerv in honoriranje funkcionarjev.

Tega sistema delavske hranilnice ne poznajo. Ne gre jim za dobiček, funkcionarji so brez honorarjev, upravnih stroškov skoro ni. Naložba v delavski hranilnici je prav tako varna, kot kje drugje, če ne še bolj. Funkcionarji se prav dobro zavedajo, da jim je poverjena skrb za pristradane pare. Nesreča za druge ga zadene, kot bi ga zadela oseba ne prilika. Tu v delavski hranilnici za drugi ni brezsrčnega in profitorskega gospodarjenja. Res je, da dajejo neka-

teri zavodi na vloge večje procenote kot delavske hranilnice, na drugi strani pa tudi zahtevajo od onih, ki posojila iščejo, neprimerno večje obresti. V delavski hranilnici dobi delavec in nameščene posojilo po kolikor mogoče nizkih obrestih.

Svoji k svojim! To geslo mora priti v dejanje tudi pri krščanskem delavcu. Vsak delavec, ki ne vloga svojega denarja pri svoji hranilnici, je nedosleden in podpornik onih, ki ga dnevno zaničujejo in prezirajo, ne branijo se pa njegovega denarja. Čim bolj boš dosleden, krepkejši bomo, čim manj boš podpiral stebre današnje nesocialne družbe, tem preje bodo padli. Gotovo ni mogoče vsakemu našemu delavcu, da bi sam oseben vlagal denar pri kateri naši hranilnici. Tudi temu je lahko pomoči in niti koraka ne bo treba nikomur storiti: Piši samo I. delavski hranilnici in posojilnici v Ljubljani ali njeni poslovalnici v Trbovljah ali v Nazarjih dopisnico, na kateri sporočiš, da bi rad pri njej vlagal svoje prihranke in naj ti pošljejo poštne polčnice. Isto velja tudi za I. delavsko hranilnico v Mariboru, Celju, Delavsko hranilnico v Laškem in Viničarsko kreditno zadrugo v Slanjanu pri Ljutomeru.

Tudi v združništvu ni kompromisa, tudi v gospodarstvu s tem, kar imamo, ne smemo biti preširokogrudni: Kakor ni popolnoma dosleden svojemu prepričanju krščanski delavec, ki ni član svoje strokovne krščanske organizacije, tudi ne ravna prav, če ne krepí svojega združništva. V organiziranem delavstvu je sila in moč, ki je nezlomljiva!

Jugoslovanska strokovna zveza. Železničarski vestnik.

Novi Pravilnik o voznih ugodnostih na železnicah in ladjah v državni eksploataciji za osebje prometnih ustanov kraljevine Jugoslavije.

»Službene Novine saobračajnih ustanov« so prinesle v štev. 15 z dne 1. avgusta 1930 zgoraj navedeni novi pravilnik o voznih ugodnostih za železničarje, odnosno za osebje prometnih ustanov.

V splošnem je novi pravilnik za aktivno osebje zadovoljiv, ker prinaša nekatere nove ugodnosti. Delavci so po dolgem boju dosegli zopet oplatnične legitimacije. Nezadovoljiv je za upokojene. Upamo, da bodo tozadevno že stavljeni protipredlogi sprejeti in da bodo tudi upokojeni zopet prejeli svoje stare pravice do neomejenega števila voženj po režijski ceni.

V naslednjem navajamo najvažnejše določbe tega pravilnika v izvlečku.

Člen 1.

4. Letne brezplačne karte na ime dobivajo tudi oni uslužbenci, ki stalno vršijo nadzor nad delom eksekutivnih edinic, oziroma ki morajo vsled službenega posla redno potovati.

c) Te karte izdaja za osebje svojega področja ravnatelj.

5. Letne brezimenske brezplačne karte se izdajajo za službena potovanja uslužbenecem, ki nimajo imenske letne brezplačne karte, v kolikor edinice s temi razpolagajo.

Po izvršenem potovanju se morajo te karte takoj vrniti edinici.

Člen 2.

1. Brezplačne karte za posamezna potovanja se izdajajo za službena potovanja onim uslužbenecem, ki nimajo imenske ali katerim se ne more dati brezimenske brezplačne letne karte.

Te karte se izstavijo na ime uslužbenca za gotovo progo in jih izdaja ravnateljstvo za svoje osebje.

Ravnateljstvo lahko da podrejenim večjim edinicam gotovo število brezplačnih kart za eno vožnjo, tako da jih te edinice same izdajajo svojim uslužbenecem.

2. Kot službena potovanja se smatrajo sledeča potovanja:

a) pri sprejemu v službo za potovanje od kraja stanovanja do kraja službovanja,

b) pri premestitvi uslužbenca od starega na novo službeno mesto,

c) pri upokojitvi ali odpustu iz službe (izvzemši kazenskega odpusta) od službenega kraja do kraja novega stanovanja,

d) za polaganje strokovnih izpitov od službenega kraja, kjer se polaga izpit in nazaj,

e) potovanja dijakov železniške šole v svrhu sprejemnega izpita, prihoda v šolo in povratka domov ob začetku in

koncu šolskega leta, kakor tudi potovanja na praktično vežbanje.

V primerih pod a) do c) ima uslužbenec pravico na brezplačno karto tudi za člane svoje družine in za posle.

Kot člani družine se smatrajo v smislu tega člena vsi družinski člani, ki žive z uslužbenecem v skupnem gospodinjstvu in ki jih on vzdržuje.

3. Brezplačne karte se izdajajo na osnovi **trebovanja**, v katerem mora biti označen nalog za službeno potovanje in katerega podpiše šef edinice.

V kolikor bi zahteval uslužbenec v slučajih navedenih pod a) do c) brezplačne karte tudi za rodbinske člane, izvzemši za ženo in otroke, mora priložiti trebovanju tudi potrdilo občinske oblasti (policijske), da živijo družinski člani z uslužbenecem v skupnem gospodinjstvu in da jih on vzdržuje, ker nimajo mesečno preko 500 Din dohodkov od lastnega premoženja ali zaslužka.

Pri predložitvi trebovanja za posle se pokaže šefu edinice policijska prijava, oziroma poselska knjižica.

4. Generalni direktor državnih železnic more odobriti izjemoma na osnovi pismenega pojasnila brezplačne karte za posamezna potovanja osebam, ki niso železniški uslužbenci, ako se te osebe pošilja po potrebi železniške službe ali ako vrše posle, ki po pravilih spadajo v delo železniški upravi. Te brezplačne karte izdaja generalna direkcija drž. železnic.

Člen 3.

Sekcije za vzdrževanje, kurilnice in delavnice, kakor tudi druge službene edinice, ki so od pristojnega ravnateljstva za to posebej pooblašene, izdajajo po službeni potrebi pogodbenim delavcem **uputnice** za brezplačno potovanje od kraja stanovanja do kraja zaposlitve in nazaj, dalje vsem delavcem, ki se pošljejo na delo izven mesta stalne zaposlitve do odrejenega delovnega mesta in nazaj. Uputnice podpisuje šef edinice. Po povratku morajo delavci izrabljene proste vozovnice oddati svojemu predpostavljenemu.

Izjemoma morejo šefi navedenih edinic z odobrenjem ravnateljstva pooblastiti tudi podrejene uslužbence, ki vrše službo izven sedeža edinice, da izdajo svojim delavcem **uputnice** za brezplačno vožnjo. V takem slučaju mora podpisati **uputnice** poleg šefa edinice tudi uslužbenec, ki jih izdaja.

Člen 4.

Uslužbenci morejo brezplačno potovati tudi brez redne brezplačne karte, kadar morajo po nujnem telegrafskem ali telefonskem nalogu ravnateljstva ali pa višjega oblastva nujno službeno potovati. V takem slučaju velja od predpostavljenih izdan nalog odnosno overov-

ljen prepis naloga kot brezplačna vozovnica, ali samo za potovanje na določeno mesto in za povratek po izvršenem poslu.

Uslužbenci lahko potujejo brezplačno brez vozovnice v sledečih slučajih:

a) kadar se uslužbenci v nujnih primerih (ob priliki kake nezgode, snežnih zametov, zaradi pokvarjenja železniških in pristaniških naprav itd.) pošljejo v kako drugo postajo ali na odprto progo in kadar se od tam vračajo,

b) kadar se strojno in vozno osebje odpovedanega vlaka vrača v svojo domicilno postajo ali kadar se osebje pošlje na neko postajo, da prevzame vlak,

c) kadar delavci potujejo z materialnim vlakom,

d) kadar so poklicani nadomestniki železniških zdravnikov k bolnikom. Nadomestniki se morajo izkazati s pismenim ali brzojavnim pozivom postaje.

Vsa ta potovanja morajo biti vpisana v potni list (urnik).

Člen 5.

Uslužbenci, ki z odobrenjem pristojnega ravnateljstva, oziroma višjega oblastva stanujejo izven kraja službovanja, dobijo letne brezplačne imenske karte za progo od kraja stanovanja do kraja službovanja. Delavci, ki službujejo manj kot eno leto, dobivajo brezplačne imenske karte veljavne samo za tri mesece.

Te brezplačne karte (letne in tromesečne) izdaja ravnateljstvo na podlagi predloženega potrdila občinske (policijske) oblasti, da uslužbenec stalno stanuje v občini.

Opomba: Tozadevnemu trebovanju se mora priložiti potrdilo o stanovanju in v njem (trebovanju) navesti, če stanuje prosilec z dovoljenjem ravnateljstva izven službenega kraja.

Člen 6.

Osebe, ki imajo pravico do oplatničenih legitimacij (torej tudi upokojeni in vdove [opomba uredn.]), dobivajo za svoje otroke, ki redno obiskujejo šolo ali se uče obrti (trgovine) izven kraja stanovanja, stalne imenske brezplačne karte, veljavne za progo od kraja stanovanja do kraja šole (učnega obrti).

Te vozovnice morajo imeti žig »dijake«, oziroma »vajence« in jih izdajajo ravnateljstva na osnovi potrdila šolske uprave, da otrok redno obiskuje šolo, odnosno potrdila pristojne ustanove, da se otrok uči obrti.

Vozovnice se izdajajo za dijake za šolsko leto, a za vajence za koledarsko leto, in to za 3. razred potniških in mešanih vlakov, oziroma za najnižji razred ladij. Izjemoma se morejo izdati tudi za brzovlake v pomanjkanju primerenih zvez. V spremstvu roditeljev veljajo vozovnice tudi za oni višji razred, za katerega imajo vozovnice roditelji.

To ugodnost imajo tudi dijaki prometnih šol.

Opomba: Trebovanju za navedene imenske brezplačne karte je treba pri-

ložiti potrdilo o stanovanju in potrdilo o obisku šole, odnosno od mojstra izdano in od obrtne zadruge potrjeno izjavo o učenju obrti, kakor tudi, do kdaj traja učna doba.

(Dalje.)

Delavski dom

V nedeljo je bila blagoslovitev važne delavske ustanove v Kranju. Stavbna zadruga »Delavski dom« je preuredila nekdanjo in že razpadajočo pivovarno v lično zgradbo, ki imponira s svojimi tremi nadstropji že na zunaj, še bolj pa znotraj. V tem domu bodo imeli svoja zatočišča in svoj dom samski delavci in delavke, ki iščejo svoj zaslužek v hitrem tempu razvijajoče se industrije v Kranju in njegovi bližnji okolici. Da bi pisali o potrebi tega doma, bi bilo odveč. Dokazuje jo le ugotovitev, da zaposluje Kranj že sedaj 2000 delavcev.

Kakšen namen ima torej »Delavski dom«.

Ime pove že samo. V njem bo imelo prenočišče nad 200 oseb.

Poznavalci razmer poročajo, da se širijo med tekstilnim delavstvom razne bolezni, zlasti tuberkuloza. Kot vzrok navajajo tudi dejstvo, da ima delavstvo nezadostno prehrano. Radi tega je ustanovila zadruga delavsko kuhinjo, ki nudi tečno in poceni hrano. Celodnevna prehrana s prenočiščem vred stane 13 dinarjev.

Delavke bodo imele priliko, da se priuče šivanju na stroj in raznim ročnim delom. Tudi za pošteno zabavo je predskrbnjeno. V ta namen so ustanovili voditelji zadruge godbo na pihala in pevski odsek, v kleti so pa napravili moderno kegljišče. Ščasoma bo dogotovljena tudi hišna kapela. Iz tega kratkega opisa je razvidno, da je novi »Delavski dom« urejen tako, da bo tvoril zase v resnici nekako družino, skušal bo nuditi v resnici pravi in celi dom.

Tovrsten dom je v naši državi prvi dom. Zato je bilo na mestu, da se je izvršila blagoslovitev in otvoritev slovesno. Blagoslovil ga je sam g. knezoškof Gregorij. Prisostvovali so tudi predstavniki raznih oblasti.

Po slavnostnem zborovanju je bilo skupno kosilo, ki je bilo popolnoma svojvrstno. Udeležili so se ga namreč delavci skupaj z g. knezoškom in drugimi predstavniki. Vladala je največja harmonija.

Največ zaslug imajo: tovariš Šmajd, ki je sploh pokrepil to akcijo. G. Brodar in g. duh. svetnik Matija Škrbec, ki je izpeljal to idejo do konca.

Zelimo, da bi se vodil ta dom, kakor je bil spočet, vedno v duhu Kristusovih načel, zlasti pa da bi v vodstvu imela vedno glavno besedo — ljubezen.

Vsak zaveden naš tovariš in naša tovarišica mora biti član »Krekove knjižnice«

Boj za petrolej

»Jutri bo petrolej v vojni prav tako potreben kot kri.« S temi besedami je utemeljil Clemenceau svoj rešilni klic na prezidenta Wilsona, da dobi za zapadno armado l. 1917. ameriški petrolej. Po zmagi pa je pripovedoval lord Curson: »Zaveznike je ponesel do zmage petrolej.« Nato so prišle mirovne konference in boj zmagovalcev za petrolejski plen.

Že nekaj desetletij sem gre borba za petrolejska polja v najostrejših oblikah zlasti med Anglijo in Združenimi državami Severne Amerike. V borbi sta predvsem angažirani angleška družba Dutch Shell in ameriška Standard Oil Comp. Pri obeh družbah imata velike interese obe vladi zlasti angleška pri Dutch Shell. Velik del svetovne diplomacije diktira Ameriki kot Angliji borba za petrolej.

Ko sta se l. 1919. Anglija in Francija sporazumeli, da si bosta razdelili Bližnji vzhod v obliki raznih mandatov, je Henry Berenger opomnil svojo vladu: »Kdor razpolaga s petrolejem, bo obvladal svet.«

Kakor za Ameriko tudi za Anglijo ne zadostujejo zaloge na lastnih teritorijih. Združene države posedujejo na svojem teritoriju okoli 12% celotne svetovne rezerve. Anglija pa v celem imperiju komaj 6%. Da o drugih večjih narodih ne govorimo. Približno 70% petrolejskih ležišč je v deželah, katerih slabotnost na-

ravnost izziva gospodarsko in politično nadoblast od strani vesil. To velja zlasti za dežele okoli mehiškega zaliva, o Bližnjem vzhodu ter o Rusiji.

Mnoge na petroleju bogate države so uvedle v zaščito svojih naravnih bogastev rudniški regal in omejile pravico do iskanja in vrtanja z raznimi odredbami in visokimi davki. Take napade na pridobljene pravice inozemcev vzamejo velesile kot razlog za diplomatski pritisk in če treba tudi za vojaške intervencije. Za uspešno iskanje in produkcijo petroleja so potrebne ogromne investicije kapitala, kakršne zmorejo le največje ameriške in angleške družbe. Izrabljanje petrolejskih ležišč je uspešno le, če jih vežejo preko gorovij, puščav in neobljudenih krajev z morjem cevi, po katerih teče petrolej. Tak je položaj v Perziji, v Mosulu, v Kolumbiji in drugod.

Približna enakost moči v petrolejski vojni bi mogla dovesti do premirja in do razdelitve bogastev slabotnih med močnimi. Toda le dva naroda sta si osvojila kontrolo nad večino vseh petrolejskih polj in se bijeta za premoč.

Borbe ne vodita samo ameriški in angleški kapital, ampak tudi ameriški kapital in angleška vlada. Kajti izmed dveh najvažnejših angleških petrolejskih družb vzdržuje ena posredne, toda ozke stike z angleško vlado, dočim je večina akcij druge v državnih rokah. Tako je postal petrolej oziroma nafta »mednarodna eksplozivna snov«. Da bi se upo-

stavilo ravnotežje, so tudi ameriški petrolejski magnatje zahtevali podporo vlade. Seveda so jo dobili. Celo ni bilo treba posebno priganjati. Že od l. 1900. sem so bili ameriški konzuli na delu za interese ameriških petrolejskih družb v inozemstvu in spričo naraščajočega angleško ameriškega boja je zunanje ministrstvo od časa do časa le opominjalo svoje zastopnike v inozemstvu na njihovo dolžnost.

Predigra mednarodne petrolejske drame začenja v tistem delu sveta, ki je sicer poznan kot rojstna dežela krščanstva. Tam sta se pojavila pred 30 leti dva tujca, Amerikanec admiral Colby M. Chester in Anglež iz Avstralije William K. D'Arcy. Ob priliki neke diplomatske misije v Turčiji je ta ameriški admiral zavohal petrolej. Hitel je domov, prosil za odpust in se zopet vrnil nazaj v Turčijo.

Ameriški Indijanci so pred skoro tremi stoletji v zapadni Pennsylvaniji peklali francoskega frančiškana-misijskarja k nekemu vrelcu črne vode. Najprvo so to vodo uporabljali kot zdravilo in pozneje šele kot gorilno snov. V Clevelandu je do tedaj neznani Rockefeller začel na široko vrtati za petrolejem in je postal do danes prvi mož na svetovnem tržišču petroleja. Angleške in nizozemske družbe so se usedle na Daljnem vzhodu, zlasti v Indiji, francoski in ruski kapital je začel izkoriščati Kavkaz, a Amerika je ostala največji producent in družba

Standard prvi prodajalec na vseh tržiščih. L. 1898. pa so novi vrelci na Kavkazu dvignili rusko produkcijo tako zelo, da je za kratek čas prekosila celo ameriško. Tudi v drugih državah so se vedno bolj začeli zanimati za petrolej.

Tako je l. 1901. dobil prej imenovani Anglež od perzijskega šaha koncesijo na petrolejska polja v vsej Perziji za 60 let. Za vse to je plačal samo 20.000 dolarjev. Pri Turkih pa Amerikanec ni imel sreče in je dobil samo obljube. Anglež je takoj hitel v London, ustanovil tam znano Anglo-Persian petrolejsko družbo in začel z vrtanjem. Ameriški admiral ni dobil nič. Prišli so tudi Nemci. Dobili so koncesijo za zgradbo anatolske železnice in predprave na vrtanja. Angleži so tako začasno izgubili koncesije, a se je sultan kmalu premislil in jim jo je zopet vrnil. Ko so prišli na vlado mlado-Turki, so zopet dobili Amerikanci pismeno obljubo za koncesijo, a Angleži in Nemci so se temu skupno zoperstavili. Ustanovili so turško petrolejsko družbo, v kateri je bilo največ angleškega kapitala. S pomočjo te so zopet pridobili izgubljene pravice. Po nemškem zunanjem ministrstvu je namreč angleška vlada l. 1914. pritisnila na Turčijo, da je priznala stare pravice na petrolejska ležišča. Nekateri petrolejski magnatje so tedaj oporekali vmešavanju angleške vlade v te borbe, a vlada v Londonu je pač dobro vedela, kaj dela.

(Dalje.)

Kaj pravijo naši dopisniki!

Maribor, 17. septembra.

Pretrleslo me je; kakor obsojenec sem stal pred njim, očetom peterih otrok, skrušenim od gorja in boleti. Z nekako boječim glasom, kakor da bi stal pred preiskovalnim sodnikom mi pripoveduje:

»Petero otrok imam. vse moje življenje je ena sama velika bol in trpljenje. S krvavimi žulji svojih rok in pri- trganimi grizljaji od svojih ust sem si zgradil v predmestju malo hišico pre- pričan, da mi bodo otroci ko dorastejo, v oporo in pomagali odplačevati dol- gove.

Povejte mi, kaj se danes godi z mla- dino? Dva od peterih sta dorastla, da bi si lahko sama služila svoj vsakdanji kruh in mi tako vsaj malo pomagala. Toda ulica ju je pokvarila. Vsaj dokler sta bila doma, sta bila dobra, delavna. Ali sedaj? Enega so mi ubili v pretepu, nekdo ga je v pijanosti zabodel do smrti. Ta nesrečni alkohol! Drugi. Ušel mi je od doma, poleg tega me še oro- pal, ukradel mi je vse, kar sem si z ve- likim trdom in muko prihranil, da pla- čam dolgo. Pisal mi je in pravi, da se z njim pelje tudi sosedov sin; greva po svetu, saj je tako lepo potovati brez de- la in skrbi. Povsod je že delal, toda ni- kjer nima obstanka, kakor Kaju se je potikal okoli in sedaj še to. Slaba dru- ščina, umazana tovarišija ga je zape- ljala na napačna pota. Kakšen bo ko- nec? Po ječah in kaznilnicah ga bodo vlačili in s tem blatili tudi moje ime. Kako je to strašno. Gospod, zakaj je da- nes tako? Kdo je kriv temu velikemu zlu?«

Debela solza mu je kanila raz uvelo lice, zahtel je, mi podal žuljavo od tru- dapolnega dela izmučeno roko ter mol- če odšel.

Kakor okamenel sem obsedel na stolu, nobene besede, ki bi dala tolažbo, ni bilo iz mojih ust. Hotel sem povedati obtožbo, s katero bi obtožil vse, da vse, ki danes širijo svojo umazano kulturo in prosveto, toda ostal sem nem, nisem mogel najti besede, ki bi mu dala vsaj malo utehe.

Koga naj obtožim in obtožujem?

Ali denar, ki je mrtva stvar, katere- ga smo si ustvarili sami, da ga molimo kot zlatega teleta in se mu klanjamo do tal?

Ali naša sebičnost, zmaterijalizira- nost, ki stremi, hlepi samo za lagodnim in brezskrbnim življenjem?

Ali tiste, ki trde, da ni Boga, vesti, katera bi morala biti temelj kulturi in gospodarstvu?

Ali tiste, ki pišejo nemoralne spise in brošure ter tako zavajajo mladino na slaba pota?

Da in tudi tiste, ki so sposobni in poklicani, da delajo v katoliškem mla- dinskem pokretu, pa imajo zanj vedno le nebroj zlatih naukov in besed, de- janja pa prepuščajo ulici, ki ustvarja smrad in gnulobo, ter okužuje še tisto, kar je bilo do sedaj dobrega in zdra- vega.

So to morda besede bolnega in črno- glednega heretika? Ne, živa resnica, ne- izpodbitna dejstva! Človeštvo kam si usmerilo svojo pot? V propast in po- gibelj!

Prava delavska zavednost

Jugoslovanska strokovna zveza je prejela od svojega zvestega člana dopis sledeče vsebine:

Prosim Vas, da mi pošljete račun, koliko Vam še dolgujem na račun čla- narini za tekoče leto ter koliko za Kre- kovo knjižnico in list »Ogenj«, da Vam morem poravnati ob prvi priliki, ko do- bim kake dinarje. Mojo zakasnitev opravi- čujem s tem, ker sem bil zaradi svoje bolezni in bolezni v družini dalje časa brez posla in zato brez zaslužka.

Prosim Vas, pošljite mi tudi Delav- ski koledarček za leto 1931. in bom vse skupaj gotovo plačal.

Zdaj sem našel nov vir dohodkov, ker sem napovedal štrajk tobaku. Že sem nad en mesec v boju s to sladko travco in sem vsak dan bolj uverjen, da bom zmagal tega sovražnika, ki mi že skozi 25 let krade denar in zastruplja zdravje. Ko- vače, ki si jih bom s tem pridobil, bom rajše obrnil za bolj pametne in koristne.

Kaj ti koristijo vse dobrine sveta, ako jih uporabljaš samo za to, da ugo- nabljaš to, kar nam je najdragocenejše: našo mladino, cvet naše bodočnosti, ki ti ne bo v čast in ponos, nego v gorje in prokletstvo.

Laško.

Po sezoni so začeli prihajati na tu- kajšnje zdravilišče člani Okrožnega urada za zavarovanje delavcev, da se zdravijo za revmatizem in druge bolezni, ki so posledice prehlada. Od povsod jih dobiš. Iz Maribora in Tržiča, z Dolenjske in Koroške. Pa nanese pogovor na krizo in redukcijo, na organizacije in mladino.

Starejši mož mi je pravil: Včasih je bilo dobro, dela dovolj in držali smo sku- paj. Starejši delavci smo bili dobro pla- čani. Za mlade delavce pa smo se poteg- nili, če so jih premalo plačali. Večkrat smo zaradi tega tudi stavkali. Na vpra- šanje, kaj pa, če vas zaradi bolezni ozi- roma manjše delazmožnosti odpuste. Ali se bodo ti mladi delavci postavili odločno za vas in zahtevali pravice. Kaj še, tako meni. Mladina se danes ne briga za or- ganizacije, za združeno moč. Današnji mladini so mar samo ženske in alkohol, samo strast in uživanje. Nima nobene resnobe. Možu se mora priznati, da je govoril resnico.

Sedaj pa je treba, da odgovorimo na vprašanje: Kdo je kriv, da je tako velik procent mladih ljudi, delavcev in delavk brezbriznih za vsako delavstvu koristno stvar, ter hrepeni le po uživanju? Ali ne tisti, ki hočejo delavsko mladino vzga- jati brez zapovedi. Ki jim je glavna na- loga vepiti v mladino bojno razpolože- nje proti veri in sovraštvo do Boga. Ki hočejo iz mladine izriniti to, kar jim je kot otrokom vepila v dušo mati. Taka vzgoja spravlja mladino ob vso, resnodo- ter jo vodi v strast in v propast. Ta vzgoja je enaka kapitalistični, ki tudi stremi samo za čimvečjim uživanjem, ki si do- voljuje zabave, med tem ko jih na tisoče strada in umira od lakote.

Se na drugo stran je treba da pogle- damo. Ali niso te delavske brezbriznosti krivi tudi tisti, ki bi bili dolžni delav- stvo dvigati, mu pomagati, ga izobraže- vati. Ali niso krivi tudi tisti, ki menijo, da so krščanski, pa krščansko sociali- stičnemu delavstvu nasprotujejo, njegove organizacije razdirajo, namesto da bi po- magali graditi. Tako nasprotujejo de- lavstvu in ga ovirajo, so pa tudi v na- sprotnju s krščanstvom, ker le ono ima sveto nalogo, da ščiti in dviga najbed- nejše, najbolj zatirane. Kdaj bomo kato- ličani postali res krščanski, tako da bomo smatrali rudarja v rovu, pometalca na cesti, delavko v tovarni in deklo v hlevu enakovrednim kot tovarnarju, rav- natelju v avtomobilu, uradniku v uradu in trgovcu v trgovini. Dokler samo go- vorimo, da smo pred Bogom vsi enaki, v dejanju pa tega ne priznamo, dokler je gospoda z boljšo službo, človeka z bo- gastvom sram, da bi hodil s preprosto oblečenim delavcem, tako dolgo je be- seda laž in hinavščina. Pisec teh vrstic čutim, kot priprosti delavec, kje je zlo, ki tišči delavca k tlom, da se ne more dvigniti niti za svojo moralno niti mate- rijelno korist. Kdor ima res krščanski čut, naj delavstvo dviga iz duševnega in telesnega suženjstva k prostosti.

potrebe. Drugega izhoda ni, če si hočem oskrbeti kaj duševnega razvedrila, mo- ram reducirati, kar je za telo najmanj koristno in še celo škodljivo.

Pisec tega pisma je 25 let strastno kadil, torej mož ni več mlad, a vendar se je odpovedal tobaku zato, da bo pri tem prihranjeni denar porabil za organiza- cijo, za delavski list, za izobrazbo in du- ševno razvedrilo, kar je vsakemu de- lavcu nujno potrebno.

Tovariši, vprašajmo se, koliko je med nami takih, ki bi posnemali tega zaved- nega boreca. Mnogo jih je, ki se jim za- radi skromnih izdatkov organizaciji ne bi bilo treba ničesar odpovedati, pa kljub temu zaostajajo in ne plačajo svojih prispevkov.

Vsak naš naročnik naj pri- dobi vsaj še enega novega naročnika!

Doma in po svetu.

V Belgradu se je vršil te dni kongres gospodarskih korporacij v naši državi. Kot glavne zahteve so izzvenele zlasti želje, da se dela na okrepitvi domačega trga, ki bo sposoben konsumirati večje količine poljedelskih kot tudi industrij- skih produktov. — Smatramo, da bi se to v veliki meri dalo poleg ostalih odredb doseči z zvišanjem delavskih plač in skrajšanjem delovnega časa od 12 in 10 ur na največ 8 ur na dan, kakor tudi z izvajanjem ostale delavske socialne za- ščite.

Predsednik vlade in notranji mini- ster Živković je izdal po poročilu glav- nega tiskovnega urada naredbu, da se sme v tisku kritizirati delovanje raznih samoupravnih oblasti kot banovin, občin itd., ker je dobil poročila, da se je do sedaj to oviralo in zabranjevalo. Kritizi- rati sme vsakdo, seveda objektivno in na svojo osebno odgovornost.

Proces v Trstu je našel odmev po vsem svetu. Zlasti se je dvignil val ogor- čenja med Čehoslovaki, ki so zlasti gorki Italijanom. V Pragi so bile po cestah protitalijanske demonstracije, javna pro- testna zborovanja pa je policija prepo- vedala. V obrambo Slovencev so vzdi- gnil svoj glas tudi nemški, francoski in angleški listi.

Volitve v Nemčiji so bile v nedeljo 14. septembra. Danes prinašamo le

kratko poročilo o številčnih rezultatih (v oklepajih prejšnje število glasov in po- slancev): Socialni demokrati 8,572.016 (9,951.059) glasov in 143 (153) poslan- cev. Narodni socialisti 6,401.210 (809.771), 107 (12); komunisti 4,587.708 (3,263.354), 76 (54); centum 4,128.929 (3,711.141), 68 (62); nemški nacionalci 2,458.497 (4,380.029), 41 (73); nemška ljud. stranka (Curtius) 1,576.199 (2,678.207), 29 (45); bavarska ljudska stranka 1,058.506 (945 tisoč 304), 19 (16); nemška drž. stranka (nova) 1,322.608, 20; gospodarska stran- ka 1,379.759, (23); stranka podeželskega ljudstva 1,104.727 glasov in z nekaterimi manjšimi strankami zvezana skupaj 26 poslancev. — Pri volitvah 1928 je volilo 30,728.381 volivcev, sedaj pa izmed 42 milijonov 800.000 volivnih upravičencev 34,943.460. Prejšnji državni zbor je štel 491 poslancev, sedanji pa jih bo zaradi večje udeležbe 573. Obširnejše poročilo prinesemo prihodnjic.

Društvo narodov ima svoje jesensko zasedanje v Ženevi. Razpravlja se zlasti o Briandovem načrtu Panevrope. Vsi zu- nanji ministri evropskih držav so imeli navdušene govore za mir in proti vojni, za Panevropo pa niso vsi. Jugoslovanski zunanji minister dr. Marinković pa je iz- javil v svojem govoru, da je Jugoslavija brezpogojno za Briandov zamisel Pan- evrope.

Krekova knjižnica.

Mislimo, da lahko rečemo, da se je Krekova knjižnica povsem pravilno in mogočno usidrala in da ni več nobenega dvoma v njeno porast in moč. Prva zvez- ka to povsem jasno izpričuje in v nji- ma je dan tudi ves nadaljnji program. Pot je začrtana in s te poti Krek. knjiž. ne odstopi. Sv. Boštjan iz predmestja da- je ta program: »Ali ni bilo nad ljudmi zelo veliko zagrešenega, preden so mogli postati volkovi? In ali ni bilo nad vol- kovi mnogo zamujenega, da so še?« Za- to je treba med nje, in ne oddaleč gle- dati. To je evolucionarnost mladega po- nega človeka, ki bi rad osrečil človeštvo. Osrečiti ljudi in jih vrniti v resnično življenje je pa mogoče samo z vzgledom.

Mislimo, da ni nikogar, ki je prečital oba zvezka, da bi bil morda razočaran ali nezadovoljen. Kaj niso Andersenove novele vesela in žalostna pesem prole- tarcev in ali ni sv. Boštjan zastopnik na- ših misli?

Toda knjige niso samo lepe in res

umetnine, temveč so tudi najcenejše iz- dajanje in so zato dostopne slehernemu. 4 Din mesečno so končno vendarle ma- lenkost, dočim druge publikacije imajo neprimerno višjo mesečnino in sicer ne za boljšo knjigo. In že iz proletarske samozvesti bi moral slednji proletarec imeti te knjige. Ne samo kričati, da smo proletarci, pa se pri vsem niti ne zave- damo sebe. Sleherni proletarec mora imeti na svojem stanovanju majhno prole- tarsko knjižnico, ki bo značila njegovo duševno kulturo.

Kot zadnjo knjigo v tem letu name- rava Krek. knjiž. izdati zbirko povesti slovenskih proletarskih pisateljev. Tudi s tem je treba začeti, da vidimo, če je kaj v nas moči. — Knjiga bo obsegala 160—200 strani, torej sorazmerno velika.

Zato, prijatelj, če še nisi član, vpiši se. Žal ti ne bo, kakor ni onim, ki so že včlanjeni. Imel boš lepe knjige, ki so pisane o tebi in za te in tako pokaži vsaj malo proletarske samozvesti!

Kvalificirano ali nekvalificirano na- meščenstvo v delav. zavarovanju

V času, ko se govori o reviziji so- cialne zakonodaje, je v debati tudi na- meščenstvo vprašanje, v katerem je naj- bolj pereče poglavje o potrebi ali nepo- trebi šolske izobrazbe za posamezne ka- tegorije. Po današnji pragmatiki je mo- goče priti človeku z ljudsko šolo na zelo visoka mesta, za katera se sicer zahteva srednješolska izobrazba. Najdosednejši zagovorniki današnjega stanja so socia- listi, dočim nacionalisti dajejo vsakemu na pol prav.

Če govorimo objektivno o koristi šol- ske kvalifikacije, moremo reči, da šola v človeku razvije njegove talente; pred- vsem srednja mu ne da specijelne iz- obrazbe v kaki stroki, pač pa mu raz- vije zmožnosti, da gleda z jasnejšim po- gledom v življenjska vprašanja. Šola dvigne tudi manj inteligentnega fanta na neko stopnjo, katere brez nje ne bi dosegel. To drži! Šola ima namen vzga- jati nov naraščaj, ki naj zasede mesta v duševnih poklicih.

»Zavarovanje je delavska institucija in morajo imeti dostop v njegovo upra- vo tudi nekvalificirani, če so sposob- ni!« trdijo socialisti. Če bi šlo po tem pravilu, potem bi v Jugoslaviji kmet z lahkoto proklamiral vsa uradniška me-

sta v državi zase. Kam bi šel potem in- teligenčni naraščaj? Ali naj nadomesti kmečke sinove, ki bi brez šol zasedli uradniška mesta, maturantje in drugi bi pa zgrabili za kramp in motiko. Kdo bi potem še šel v šolo? Osem, dvanajst let bi trgal hlače po šoli in nosil skrb, med tem, ko njegovi tovariši uživajo svobodo in že marsikateri služi kruh. Ali bi ne bila naravna posledica, da bi zaprli šole! Naravno je, da se dobe lju- dje, ki so po naravi visoki, inteligentni in niso mogli v šolo. Ti pa se bodo tudi v kakem drugem poklicu lahko prerili skozi življenje. — Zakaj sodrugi z OUZD na eni strani proglašajo nekvalificira- nost, na drugi strani so pa vedno po- nosni, da imajo v svojih strokovnih or- ganizacijah včlanjene po večini kvalifi- cirane delavce. Mar je izobrazba potreb- na za tovarniško, nepotrebna pa za pi- sarniško delo? Bodoča pragmatika bo morala dati šolski izobrazbi absolutno veljavo za bodoče, če hočemo, da ne bo padal na zavarovanje stalen očitek, da zaposluje nekvalificirane ljudi. Vsako tozadevno kompromisarenje bo le nade- ljevalo današnje stanje. S tem se bo mo- ral sprijazniti vsakdo, če tudi ima kaj izgubiti kot določena skupina.

»Mi smo delali, ko nihče ni hotel!« Ta trditev ne drži niti za dobo pred, niti po vojni. Eden prvih, ki so začeli delati pri ljubljanski bolniški blagajni, je bil Miha Moškerc. Čim so prišli marksiisti do oblasti v upravi, je bil moč odpuščen. Ves čas od tedaj dalje so prijatelji socialisti gledali, da je ostala bolniška blagajna v delavskih rokah in so pri tem zamenjali pojem delavski s socialističnim. Posebno človek krščanskega svetovnega nazora ni mogel dobiti v bolniški blagajni in pozneje v OUZD službe. Kvalificirani ljudje baje niso hoteli priti; znano pa je, da so bili ravno oni šikanirani, bili izpostavljeni redukcijam in se morali zadovoljevati z dnevnicaškimi mesti, dočim so znali tako socialisti kot demokratje svoje dobro preskrbeti s položaji in čednimi nagradami, o katerih je imel dovolj pisati mariborski »Tabor« 1. avgusta 1922. Resnica je: Delali so res le eni, toda zato, ker drugih niso pustili zraven, ker so hoteli, da ostanejo službe na OUZD rezervirane za agitatorje stranke. Ali more kdo verjeti, da bi se kdo branil vstopiti v službo pri zavodu, o katerem poroča časopisje, da je izdal na honorarjih 1. 1921. 451.881 kron? Vsa ta dejstva prav malo priporočajo nekvalificirano upravo.

Pri zagovoru šolsko nekvalificirane uradništva se vedno kaže na Nemčijo, češ: tudi tam ne zahtevajo pragmatike šolske izobrazbe. Po informacijah od »Nemške krščanske strokovne centrale« je tam res tako, res je pa tudi, da si nihče ne upa v Nemčiji prositi za javno službo, kdor nima šolske izobrazbe. Šolska izobrazba je v Nemčiji sam po sebi umeven pogoj za sprejem prosilca v službo pri delavskem zavarovanju.

Te konstatacije naj doprinesejo k razjasnitvi problema.

Povej mi, kaj čitaš, pa ti bom povedal, kaj si! Proletarec, čitaj le proletarske knjige!

Čez hribe in doline...

Jesenice. Sestanek! V sredo, dne 24. t. m. ob 8 zvečer se v mali dvorani Krek. prosvet. doma vrši sestanek. Dnevni red važen! Vabljeni tudi vsi člani Krek. prosv. društva!

Hudajama. 15. t. m. popoldne se je v jami ponesrečil Ivan Grobelnik. Dobil je težke poškodbe zlasti na glavi. Prvo pomoč mu je nudil g. dr. Cede, nakar je bil takoj z avtom prepeljan v celjsko bolnišnico.

Hrastnik. V nedeljo dne 14. t. m. je bil v Hrastniku sestanek skupine rudarjev. Udeležba je bila povoljna, kar znači, da je odbor s tem, da je privabil tovariške rudarje, storil v polni meri svojo dolžnost.

Tov. Lešnik je govoril o važnosti strokovne organizacije, označil nekaj praktičnih navodil za vodstvo organizacije ter poudaril, da so požrtvovalnost in nesebičnost podlaga za vsako organizacijo. Zlasti pa si mora osvojiti te lastnosti odbor.

Tov. Križnik je omenil, koliko važnih reči je, ki bi jih moralo delavstvo rešiti. Toda vse naše zadeve bomo mogli pravilno urediti le, če bomo organizirani, kadar bomo nastopali združeno, kakor en moč. Le takrat bodo podjetniki mogli priznati, da smo mi delavci tisti, ki ustvarjamo dobrine in zato smo tudi upravičeni, da zahtevamo za pošteno delo pošteno plačilo, zahtevamo, da se z nami ravna kot enakovrednimi člani človeške družbe.

Tov. Arnsšek pa je poudarjal potrebo delavskega združništva. Delavstvo naj nalaga svoj denar v svoje hranilnice in kupuje svoje potrebščine v svojih zadrugah. Omenjal je tudi potrebo, da se storijo koraki za gradnjo stanovanjskih hiš za upokojece.

H koncu se je razvila živahna debata o rudarskih razmerah v Hrastniku, nakar smo se razšli, vsi uverjeni, da bo

organizacija rastle in postala mogočen činitelj v hrastniškem delavskem pokretu.

Lepa knjiga

Aleksander Neverov: Taškent, kruha bogato mesto. Ruska povest iz dni velike lakote. Iz ruščine prevel Ivan Vuk. Izdal in založil konzorcij »Svoboda«, Ljubljana 1930.

To je povest o kmetiškem fantku Miški, ki se je napotil z doma v dvatisoč vrst oddaljeni Taškent, da bi od tam prinesel gladojočim: materi in dvema bratema kruha in pa žita za posev. Kljub mnogim težavam in zaprekam, zgolj po zaslugi svoje vztrajnosti in iznajdljivosti, je prispel v Taškent, mesto kjer je vsega dovolj. Tu je služil in stradal toliko časa, da je prisluzil in pristradal vsega dve vreči, kruha in žita. Vesel se je vrnil z njim domov, toda doma je našel razdejanje: mati na smrtni postelji, njegova bratca pa že davno v grobu. To je storil glad. Toda Miška ta katastrofa ne zlomi. Še v nobeni težavi ni izgubil poguma in vere vase. »Nič ne del« pravi. »Zalostiti se — ni prav! Vse bom oskrbel na novo...!«

»Taškent« je povest za mladino in ima vzgojni namen. Ne odkriva bogve kakšnih globin, vendar pa so nekateri momenti iz otroške duševnosti podani presenetljivo dobro. Miška ima vrline, ki so nam simpatičnejše od vse mestne uglajenosti, on ima prave delavske vrline: čut odgovornosti, vztrajnost in neuklonljivost. Vsa pojava tega razboritega otroka pa se nam zdi bolj delavsko-proletarska, nego kmetiška. Na*deželi na splošno ne cveto taki otroci. Pač pa je

delavsko, nekako burno in netradicionalno okolje pripravna zibelka takih tipov. Zdi se nam, da je pisatelj namenoma postavil pred nas osebo kmetiškega porekla, toda delavske nature.

Prevod je sicer zelo, zelo slab, vendar smo prepričani, da bo notranja vrednost knjige lahko odtehtala to hibo. Zato jo delavski mladini priporočamo. E. Š.

Borza dela.

Ljubljana. Delo je na razpolago: 2 čevljarjema, 2 hlapcema, 3 krojačem, 5 mizarjem, 2 nav. delavcema, 1 steklarju, 1 mlinarju, 9 kamnosekom, 2 kleparjema, 1 sodarju, 2 tapetnikoma, 3 pečarjem, 6 zidarjem, 2 pleskarjema, 1 vrtnarju, 1 pastirju, 1 kravarju. — Ženskam: 9 kmečkimi deklami, 2 služkinjama, 1 kuharici za bolnišnico, 1 sobarici zmožni nemškega jezika, 1 sobarici in varuhinji otrok, 1 vzgojiteljici zmožni nemščine, 1 bolniški strežnici, 1 šivilji-vajenki.

Pri borzi dela v Celju je delo na razpolago: 8 konjskim hlapcem, 2 majarjem-kravarjem, 3 hlapcem za govejo živino, 1 hišniku, 1 lončarju, 1 pečarju, 1 cement. delavcu, 1 kovaču, 1 mizarju, 1 sodarju, 6 čevljarjem, 1 mlinarju, 1 hotel. slugi, 4 slikarjem, 2 črkoslikarjem, 2 trgov. slugama, 1 trgov. poslovodji, 13 vajencem. Za Francijo: 50 rudarjem, 10 stavb. ključavničarjem, 10 stroj. ključavničarjem, 10 elektromehaničkom, 25 tesarjem. — Ženskam: 3 kmečkim gospodinjam, 20 kmečkim deklami, 1 pletilki, 1 šivilji, 5 natakarcam, 2 gostil. kuharicam, 1 hotel. sobarici, 1 kuh. služkinji, 2 trg. pomočnicama, 3 nav. delavkam, 6 kuharicam, 21 služkinjam, 3 sobaricam, 8 varuškam, 4 vajenkam.

RADIO

JOŽE MARKEŽ, JESENICE

Solidna postrežba. Dobi se tudi na obroke.

Oglejte si stalno radio razstavo!

Pierre l' Ermitte:

Kako sem ubila svojega otroka

Ko se je Dominik znebil nadloge, je zavil ob robu široke ravnice proti »Turkizu«. Nenadoma mu pride nasproti pismonoša, ki je komaj sopel po prašni cesti, katera zlasti poleti ni bila ni najmanj prijetna.

»Bo kaj zame?«

»Mislim, da bo.«

Pismonoša odpre svojo usnjeno torbo in vzame iz nje sveženj pisem.

»Eno vaše pismo je posebno priporočeno! Z lastnoročnim podpisom morate potrditi prejem, sicer vam ga ne smem vročiti; to je že višek nezaupanja.«

»Res? Kaj takega! je zaskrbelo Dominika.«

Takoj je spoznal Firminovo pisavo. Hitro se je podpisal v zvečer, ki mu ga je pomolil pismonoša, kateremu je dal — ker ni imel drobiža pri sebi — naravnost kraljevsko napitnino.

»Najlepša hvala, gospod Dominik! Prvič sem prišel z vami v dotiko, pa me že tako obdarujete. Vaš pjec bome ni tako darežljiv, četudi sem mu skoraj vsak dan dal kakšno pismo za vas.«

»Toliko pisem prihaja name?«

»Pa vsa so priporočena!«

»Ni mogoče!«

Brez obotavljanja odpre pismo, ki ga je skoraj tri mesece tako željno pričakoval, in stoji ob visoki ograji, ki je oklepala teniško igrišče, čital:

Preljubi Dominik!

Zdi se mi, da popolnoma trezno in premišljeno sodim, ko mislim, da tu ne more biti vse v redu! Iz Tvojih besed sklepam, da ne prejemaš mojih pisem.

Kako to?

Eno ali dve pismi se pač lahko izgubita, ampak da bi se izgubila vsa, tega ne verjamem.

Tvoja prihajajo nekoliko redneje, vendar na precej pisem nisem prejel odgovora.

Nekje mora biti neka skrivnostna roka, ki jih v temi prestreza.

Morda kakšen služabnik? Ta domneva ne bi bila še tako huda... Toda meni se, žal, vse tako dozdeva, da mora tukaj imeti svoje prste vmes nekdo, ki je mnogo višji in Tebi dosti bližje! Govoriva odkrito: Tvoji se bojijo! To slutim, čutim in vidim!

A koga se bojijo? Mene, ki sem sam tako plašen in je moja glavna obramba ta surova obleka, katero imam na sebi, in ki še nikdar nisem prevaril nobenega svojega prijatelja

In česa se bojijo? Da bi Te jaz preslepil in omrežil? Ali da bi izrabil Tvojo mladostno neizkušenost, Te spravil v semenišče in Ti nataknil ogabni talar?

Oh, ta ogabni talar, ki bi bil res ogaben, ako bi Te hotel s silo obleči vanj. Ogaben bi bil tudi Cerkvi, najini skupni materi, ki se tako boji, da ne bi kdo nepoklican prišel v duhovniški stan, da se vsak njen izbravec bliža oltarju počasi in stopnjema pa pod skrbnim nadzorstvom resnih in razsvetljenih voditeljev, ki govorijo samo za slavo božjo in rešitev duš.

Ne vem, če je še kje na svetu kakšna ustanova, kjer bi se mladeničem večkrat ponavljalo: »Pojdite, pojdite, kateri niste poklicani!«

In ko se deli subdiakonati, tedaj škof v najslavesnejšem trenutku še enkrat opomni mladega bogoslovca: »Hactenus liberi estis!... Zdaj ste še prosti!« Cerkve namreč, zvesta svojemu božjemu Učeniku, cenijo samo one sadove, ki cvetijo in dozoriijo na solncu svobode.

Ogabni talar!

Takih opraskov se pa ne maram lotiti!

Da bi Te slepo tiral v ta izjemni stan, ki ima pomen edino za onega, kdor v resnici čuje v sebi božji glas in se mu tudi iskreno odzove! Nikdar in nikoli!

Pa komu bi to koristilo? Mogoče meni? Ne vem ne kje ne kako! Kadar bi bilo Tebe mogoče »izkoriščati« — pa še to samo tedaj, če zares imaš poklic — takrat bom jaz že v letih!

Ali da bi mogoče Tebi koristilo? Da bi laže rešil svojo dušo?... Nikdar, marveč storil bi Ti najslabšo uslugo, ko bi Te silil v poklic, ki Te veže do smrti, če ne bi za gotovo vedel, da ne boš suha veja na živem drevesu božje Cerkve. V navadnem življenju bi bil lahko izvrsten človek, jaz pa naj iz Tebe napravim žalostno bitje, ki bi se smililo Bogu in ljudem in ki ga imenujemo nevreden duhovnik!

Tvoji morda mislijo, da me miče Tvoj denar in Tvoji slavni milijoni, ki bi bili po njihovem meščanskem mišljenju največja sreča za naše organizacije?

No, ko sva že pri tem, dragi moj Dominik, naj Ti kar odkrito povem, da so mi Tvoji milijoni vselej na poti pri najinem prijateljstvu. Ko bi čital prisrčna pisma, polna preproste iskrenosti in ljubezni, ki jih pišem odraslim članom našega patronaža, kateri so tako srečni, da so revni kakor je bil Kristus, potem bi šele videl kako sem s Teboj hladen.

Cerkve je osvojila svet brez denarja.

Kadar ga ima, zida z njim cerkve in šole in revežem kupuje kruha.

Kadar ga pa nima, živi tudi brez njega.

Kadar pa ji je dano na izbiro — kot pri nas, ko so ločili Cerkve od države — tedaj brez obojastvo in prostost.

In duhovnik naše svete Cerkve, ki jo je ustanovil sam Bog, se lahko s ponosom vzravna pred bogastvom, rekoč: »Če pojdeš z menoj, te bom posvetil... Če pa hočeš iti mimo mene po svoji sebični poti, kar pojdi, beda bogatašev!...« Pecunia tua tecum sit!... Tvoj denar naj gre s teboj!...«

S tem Tebi — kar Bog varuj — ničesar ne očitam, ljubi moj Dominik, ki si bil v tej stvari vselej zelo občutljiv. Le opozoriti Te hočem, da boš vedel kaj odgovoriti, ko boš v svoji družbi gotovo slišal o tem marsikatero žalostno in krivično mnenje. Sicer pa vem, da nimaš nikakšnih zahrbtnih misli proti svojemu ubogemu župniku Firminu.

Zato se nikar ne boj, da Te hočem »ujeti v mrežo« kakor bi rekel Tvoj ujec.

Veseli me je obšlo, ko si mi zaupal svojo tajnost; a vedel sem, da moram biti tudi previden.

Veseli me je obšlo kot duhovnika, ki zlasti dandanes mora skrbeti za Očetovo polje in žetev, ki bi se pokvarila, če ne bi bilo delavcev. Previdnost pa mi je narekovala misel, da je duhovniški poklic nežna sadika, ki jo je težko spoznati in vzgojiti.

Ali meniš, da ga Ti imaš?

Jaz ne morem reči več kakor se mi zdi in Te poučiti, da ne boš prezrl in zadušil redke sadike — če jo imaš!

Kesneje Te bodo Tvoji predstojniki sprejeli ali pa zavrnili. Ker imajo oni posebno stanovsko milost, boš moral njihovo odločitev sprejeti kot odločitev samega Boga.

Pa naj bo že kakor hoče, če Tvoj ujec ali celo gospa mati prestrezata moja in lovita Tvoja pisma, sem mnenja, da zavratno napadeta luč Tvoje duše. Lahko Ti dopovedujeta kar hočeta, to je njihova stvar, za katero bosta že dajala odgovor; ampak, da hočeta prepričati najino občevarje, to je nedopustno početje, ki moraš proti njemu ugovarjati in se braniti, ker je proti najsvetejši človeški svobodi.

Iz mojega pisma — če ga boš dobil v roke — napravi sklep, ki se Ti zdi najprimernejši. Govorim kakor Tvoj zvesti prijatelj, ki ima edino željo, da Ti pomaga iskati pravo pot v bodočnost.

Na svidenje, dragi moj Dominik! Srčno želim, da bi te besede »na svidenje« ne bile prazne in da bi prav kmalu, zopet zagledali Tvoj mili obraz v našem predmestju, kjer je ljudstvo lačno in žejno nadnaravne požrtvovalnosti duhovnikov in laikov.

To pismo izročam nevidnim varuhom Tvoje duše... Naj ga oni pripeljejo k Tebi, da Ti bo dokaz moje skrbne in zveste ljubezni.

Firmin, župnik.

¹ Na Francoskem je bila izvedena ločitev Cerkve od države leta 1905.